

لیکونکی : اف .ام شاکیل « F.M.Shakil » .
منبع اودخپریډو نیټه : کریدل «2024-11-26» .
ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سیدحسام «مل» .

د ترهگری د له منځه وړلو لپاره د چین او پاکستان گډ پوځي عملیات؟

Joint Chinese–Pakistani military ops to wipe out terror?

د راپورونو له مخې بیجینګ به د چینایي کارگرانو په وړاندې د تروریستي بریدونو په مخنیوي کې د پاکستان د ناکامی څخه ناراضه وي، د راپورونو له مخې به په ناګراره بلوچستان سیمه کې د اورپکو پر ضد په گډو پوځي عملیاتو کې برخه واخلي دا به یا دا وي او یا به د نغدو پیسو په خپلو پاکستان کې راتلونکې پانګه اچونه د نامعلوم وخت لپاره وي

Fed up with Pakistan's inability to curb terror attacks against Chinese workers, Beijing will reportedly participate in a joint military operation against militants in the restive Balochistan region. It's either that or future investments in cash-strapped Pakistan will be on indefinite hold.

عکاسی کریدل

داسی بنکاري چي بیجینگ او اسلام آباد د پاکستان په ناکراره بلوچستان ایالت کې د بلوڅو یاغیانو پر ضد د لوی گډ پوځي عملیا تود پیلولو لپاره ستراتیژي جوړه کړې، چي په لسگونو چينا يي اتباع يې په بیلابیلو پروژو کې کار کوي وژلي دي.

ناتایید شوي راپورونه بنیې چي ایران په بلوچستان کې له پاکستان سره خپله گډه پوله هم په دې لړ کې لري. د دې کال په پیل کې، دواړو هیوادونو په گډه پوله کې د اورپکو پټنځایونو په نښه کولو لپاره هوایي بریدونه ترسره کړل، د دې اټکل په ترڅ کې چي ممکن وضعیت نور هم خراب شي

دا اونۍ د **جیش العدل** ترهگری ډلې چي د ایران په سیستان او بلوچستان ایالت کې میشته ده وویل چي اسلام آباد او تهران د هیواد په سویل لویدیځ سرحدی سیمه کې گډ پوځي عملیات پیل کړي او د دوی ۱۲ وسله وال یې وژلي دي.

د ایران د بشري حقونو سازمان حلواش هم د ټولنیزو رسنیو په پلیټ فارم ایکس کې دا راپور تایید کړی، خو د پاکستان د بهرنیو چارو وزارت د بلوچستان په **پنجگور** ولسوالۍ کې د ایرانی ښار سراوان سره نږدې د گډو عملیاتو راپورونه رد کړي او دا یې "جعلی خبرونه" بللي دي.

د **بیجینگ** د خپګان د کمولو او پر چينا يي کارګرانو د پرله پسې بریدونو تر شا د هغو ډلو پر وړاندې د مبارزې په اړه د پاکستان د ژمنې د څرګندولو په موخه، چي د نومبر په **۱۹** مه نېټه د فدرالي ایکس کمیټې – چي د ترهگری پر وړاندې د مبارزې مهم ملګي او پوځي مشورتی ارګان دی – په بلوچستان کې د اورپکو پر ضد د پرېکنده پوځي عملیاتو منظوري ورکړی

[**دچين او پاکستان اقتصادي دهليز**] تر گواښ لاندې دی؟ د اورپکې د زياتيدو په وړاندې د پاکستان ورو غبرگون، چې په پايله کې يې په هيواد کې په بيلابيلو پروژو کې د پام وړ شمير چينايي کارگران وژل شوي، داسې ښکاري چې چين په غوسه کړی.

تيره مياشت، بيجينگ د خپل ډيپلوماتيکو قول اردو له لارې اسلام آباد ته يو واضح پيغام واستاوه، او گواښ يې وکړ چې په هيواد کې به د **چين** نورې پانگونې ودروي ترڅو چې پاکستان د اورپکې مخه ونه نيسي.

ډاکټر غلام علي، د هانگ کانگ د آسيايي مطالعاتو د خيرنيز مرکز مرستيال، کريد ته وويل: "

ثبات د **چين** لپاره د سياسي سيستمونو، ايډيا لوژيو او نورو فکتورونو په پرتله ډير اهميت لري. پاکستان له اوږدې مودې راهيسې بې ثباتی او د ترهگرۍ د مخ په زياتيدونکې کچې تجربه کوي، د چينايي اتباعو په ځانگړي ټينگار سره. دا د **چين** د غوره توبونو سره په بشپړ ډول مخالف دی.

هغه يادونه وکړه چې د پاکستان پوځ د يوه دوو ستوري جنرال په مشرۍ د «15,000» څخه زياتو سرتيرو ځای پرځای کولو سره - د پام وړ ماليه ورکونکو لگښتونو سره - د چينايي اتباعو ته د گواښ په ختمولو کې پاتې راغلی.

ډاکټر علي د بيجينگ دريځ په لنډ ډول تشریح کوي: "**چين** په پاکستان کې د خپلو اتباعو او ادارو خوند يتوب غواړي. سره له دې، پاکستان په پرله پسې توگه د دې په تضمين کې پاتې راغلی، سره له دې چې د "اوسپنې پوښ" او "احمقانه" شعارونو کارولو سره سره.

که وضعیت ښه نه شي، **چين** به د راتلونکې پانگونې د ځنډولو گواښ سره مخ شي. د **چين** - پاکستان د اقتصادي دهليز (CPEC) د دويمې مرحلې په اړه د ژمنتيا وروستۍ نشتوالی، حتی د **چين** د لومړي وزير **لي کيانگ** د سفر په جريان کې، يوازې د **چين** مخ په زياتيدونکې شک په گوته کوي.

له پاکستانه وتل

د ميتيس گلوبل ترټولو وروستي راپور، د مالي معلوماتو تحليل کونکې شرکت، څرگنده کړه چې د **چين** د پانگونې په اړه بيا فکر کول مستقيم د اسلام آباد د بې کفايتي له امله رامینځته کيږي چې د تکراري بریدونو مخه ونيسي. د اکتوبر په مياشت کې، **چين** د پاکستان د بریښنا په سکتور کې پانگونه بنده کړه چې د هغې امنيتي اند بښني منعکسوي.

د **سینچري سټیل** گروپ، چې د **چین** یو مشهور شرکت دی، د نومبر په 22 اعلان وکړ چې دوی د بیوروکراتیکو مسلو د نه حل کیدو له امله له پاکستان څخه د وتلو اعلان وکړ او وضعیت یې نور هم کړکيچن کړ. د 30 ملیون ډالرو لومړنۍ پانګونې سره او پلان لري چې 200 ملیون ډالرو ته وغځوي، وتل د پاکستان اقتصادي امکاناتو ته یو ګوزار دی.

د فولادو لوی شرکت **سي اي او لي** چونجیان د پاکستان لومړي وزير **شهباز شريف** ته په یوه لیک کې خبر ورکړ چې شرکت پریکړه کړې چې خپل عملیات پای ته ورسوي او خپله پانګه بیرته واخلې ځکه چې د **چین** او پاکستان په اقتصادي دهلیز کې د بهرنۍ مستقیمې پانګونې اداره کولو لپاره د حکومتي ادارو سره د پیری ناهل شوي مسلوله امله. (CPEC). دې ډلې لا دمخه په لومړي پړاو کې د ځانګړي شوي 85 ملیون ډالرو ټولې پانګې اچونې څخه 30 ملیون ډالر د فولادو په صنعت کې پانګونه کړې - او اراده لري چې په راتلونکو دوهم او دریم پړاوونو کې پانګونه د پام وړ زیاته کړي.

دا به د پاکستان حکومت ته زموږ وروستی خبرتیا وي. که چیرې ستونزې سمدستي حل نه شي، موږ به د RSEZ [راشکای ځانګړي اقتصادي زون] څخه د فابریکې له مینځه وړلو پیل وکړو، "چونجیان په خپل لیک کې وویل.

چینایي بوتان په ځمکه؟

د پوځي عملیاتو د اعلان وخت د ترهګرۍ ضد ګډ پوځي تمرین لپاره پاکستان ته د چینایي پوځیانو د راتګ سره سم دی چې د دسمبر تر نیمایي پورې به دوام وکړي. په دې مهم شیبه کې د چینایي ځواکونو شتون دواړه په زړه پورې او بیانوي، په هغه څه کې چې په یوه ناګراره سیمه کې د چین د بنګیلنیا په اړه پوښتنې راپورته کوي.

داسې راپورونه هم شته - چې ناثابید شوي مګر په پراخه کچه بحث شوي - چې **چین** په پاکستان فشار راوړي ترڅو خپلو سرتیرو ته اجازه ورکړي چې په مستقیم ډول د چینایي اتباعو ساتنه وکړي. دا ډول غوښتنه، که ریښتیا وي، د پاکستان د امنیتي وسایلو په اړه د بیجینګ مخ په زیاتیدونکې بې باوري څرګندوي. لکه څنګه چې **عبدالله خان**، د پاکستان د شخړو او امنیتي مطالعاتو د انستیتیوت مدیر، په پاکستان کې د چینایي سرتیرو شتون په داسې حال کې بولي چې پاکستان په بلوچستان کې د عملیاتو اعلان وکړ، یو بشپړ تصادف دی، هغه یادونه کوي: "

تر هغه ځایه چې د ګډو امنیتي عملیاتو خبره ده، زه فکر نه کوم چې چینایي ځواکونه به په ځمکنیو عملیاتو کې برخه واخلې. چین بنایي مشورتی رول ولوبوي او مخکښ رول به د پاکستان له پوځ سره وي. په هر صورت، د پنځو کلونو وقفې وروسته د تروریسم ضد ګډ تمرینونه بیا پیل کول د تروریسم د ګواښ سره د مبارزې لپاره د ګډ نوښت په اړه د

يووالي څرگندونه کوي ... مور تمه نه لرو چې دا 300 چينايي سرتيري په ځمکنی جگړه کې ښکيل وي."

په هر صورت، په اسلام آباد کې چارواکي د دې عملياتو د مشخصاتو او مهال ویش په اړه پټه خوله دي. د پاکستان د دفاع وزير خواجه محمد اصف د کريپل له ډيرو هڅو سره سره چې هغه ته د رسيدو لپاره يې هڅې وکړې، په دې اړه څه ونه ويل.

د متحده ايالاتو سره يو ناخوښه موازي

په هر صورت، د پاکستان د دفاع وزارت يوې سرچينې کريپل ته څرگنده کړه چې د گډ امنيتي ميکانيزم لپاره د **چين** غوښتنه لاهم د بياکتنې لاندې ده. هغه وايي، د جگپورو پوځي چارواکو تر منځ مقاومت قوي دی - چينايي ځواکونو ته د رسمي رول ورکول به د **چين** د گټو په ساتنه کې د پاکستان د ځواکونو د ناکامۍ معنی ولري. دا ډول حضور ته اجازه ورکول د پاکستان د پوځ باوري ځواک کمزوری کولای شي.

خان، چې د اورپکۍ پر وړاندې د چين او پاکستان د گډې هڅې پلوي کوي، ټينگار کوي چې د جنوبي اسيا د امنيتي بدلونونو بدلون زړې پرېکړې ته اړتيا لري. هغه په ۱۹۷۹ کال کې د افغان جگړې پر مهال او بيا په ۲۰۰۱ کال کې د ترهگرۍ پر ضد د نړيوالي جگړې پر مهال په پاکستان کې د امريکا له پوځي اډو سره د پرتله کولو په ترڅ کې يادونه وکړه چې د چين او پاکستان اړيکې بې ساري دي:

"عامه انگيرنه مهمه ده، او دا هغه ځای دی چې **چين** يو ځانگړی گټه لري. پداسې حال کې چې د متحده ايالاتو ملگرتيا په لنډمهاله توگه د ترهگرو شبکو مخه نيولې وه، په هيواد کې يې د امريکا ضد احساساتو ته وده ورکړه، افراطيت ته وده ورکړه، او په ټول پاکستان کې د ويجارونکو ترهگرو بريدونو لامل شو."

خان استدلال کوي چې پاکستانيان په پراخه کچه **چين** ته د يو باوري او ستراتيژيک ملگري په توگه گوري، د امريکا د تاريخي انگيرنې په مقابل کې چې د يو بهرني ځواک په توگه د ځان لپاره خدمت کوي. د هغه په باور له بېجينگ سره همکاري له ايډيالوژيکي سامان پرته د ثبات ژمنه ساتي.

بلخوا په اسلام آباد کې د اپيکس کمېټې په غونډه کې وزير اعظم **نواز شريف**، د پوځ د مشر جنرال **سيد عاصم منير** او مهمو صوبايي مشرانو سره په گډه پرېکړه کړې چې د پوځي عملياتو په لړ کې به د بلوچستان لبريشن ارمي (BLA) په څېر وسله والو ډلو باندې تمرکز کوي. بريگيډ، د بلوچستان ليبريشن فرنټ (BLF) او د بلوچستان راجی اجوئی-آر-سنگر - چې ټولو چينايي کارگران په نښه کړی دی. تر اوسه د دې عملياتو د پيل دقيقه نېټه نه ده څرگنده.

د اوس لپاره ، بیجینگ له نږدې څاري ، د هغه صبر د دوامداره بې ثباتۍ نښو لخوا
ازمول شوی. راتلونکې اونۍ بنایي دا معلومه کړي چې ایا د پاکستان ډاډ کافي دی یا که د
چین پانگونه - اوپه دې سره به د CPEC راتلونکې - د نامعلومې مودې لپاره ودرول شي.

----- په درناوی (27-11-2024)

.....